

De Jong

heer Van Rey dan om toch de staatssecretaris van zijn werk te halen, en niet de minister van Financiën?

De heer **Van Rey** (VVD): Voorzitter! De heer De Jong was er vorig jaar nog niet bij, maar de accijns-wijzigingen hebben een heel lange voorgeschiedenis gehad. De staatssecretaris van Financiën heeft het desbetreffende wetsvoorstel indertijd verdedigd.

Vragen van het lid M.B. Vos aan de minister van Verkeer en Waterstaat en staatssecretaris Kohnstamm van Binnenlandse Zaken, over **het gebruik van persoonsgebonden streepjescodes bij de waterschapsverkiezingen van het hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht**.

Mevrouw **Vos** (GroenLinks): Voorzitter! Op dit moment vinden er waterschapsverkiezingen plaats in vier waterschappen. Dat zijn onder meer het hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht en het waterschap Rijn en IJssel. Dat ik juist deze twee waterschappen noem, heeft de volgende reden. De kiezers – en ik ben daar een van – hebben een stembiljet ontvangen met een streepjescode daarop. Nu staat weliswaar in het boekje van de waterschappen dat dit bedoeld is om te herleiden of een kiezer uit een bepaald kiesdistrict komt of tot een bepaalde groep van kiezers behoort, maar dit blijkt niet het geval te zijn. Het blijkt namelijk om individuele streepjescode te gaan. Ook de projectleider van het hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht heeft dit bevestigd en heeft gezegd dat de codes gebonden zijn aan namen van kiezers.

Mijn fractie heeft hier een groot probleem mee. Zij vindt dat een wezenskenmerk van de rechtsstaat toch is dat wij geheime stemmen houden. Dit lijkt mij, eerlijk gezegd, in flagrante strijd met de Kieswet en ook met de wet op de privacy. Ik wil deze twee bewindspersonen derhalve de volgende vragen stellen.

Willen de bewindslieden bevestigen dat de codes die gehanteerd worden individuele codes zijn? Hoe

is het overigens in de andere waterschappen gesteld waar op dit moment verkiezingen worden gehouden? Wat is het oordeel van de bewindspersonen over het feit dat het hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht in de handleiding bij de stemmingen over de streepjescode vermeldt: "Er bestaat geen verbinding met uw naam". Dit blijkt echter wel degelijk het geval. Dat is ook erkend door het hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht.

Mijn laatste vragen luiden als volgt. Hoe heeft dit kunnen gebeuren? Welke rol hebben minister en staatssecretaris gespeeld? Waren zij hiervan op de hoogte? Hoe kunnen zij waarborgen dat er op deze wijze geheime verkiezingen gehouden worden?

Minister **Jorritsma-Lebbink**: Mijnheer de voorzitter! De staatssecretaris van Financiën had net het probleem dat hij moest spreken over een regeling die is uitgebracht door de minister van Financiën. Ik heb nu het probleem dat ik antwoord moet geven op een vraag die in de provinciale staten van Noord-Holland gesteld moet worden. Weliswaar ben ik verantwoordelijk voor de Waterschapswet, maar daarin is geregeld dat voor de verkiezingen van waterschappen de provincie verantwoordelijk is en dat de provincie daar ook een verordening voor vaststelt. Wij hebben natuurlijk wel geïnformeerd hoe het nu precies zit. Ik zal daarover graag informatie geven.

Het waterschap heeft besloten om schriftelijke verkiezingen te houden voor de verkiezing van het algemeen bestuur. Dat is wettelijk mogelijk gemaakt. Wij hebben daar een paar jaar geleden toe besloten. Dat is geregeld in het provinciale kiesreglement. Dit reglement heeft voor eenieder en dus ook voor de Kamer ter inzage gelegen. Het doel van het schriftelijk houden van verkiezingen is een hoge respons tegen aanvaardbare kosten, met waarborging van de anonimiteit.

In het kiesregister staan de naam, adres, woonplaats en gegevens van de kiesgerechtigde, een uniek nummer (de barcode) en de categorie (gebouwd, ongebouwd of ingezetene) waarvoor men kiesgerechtigd is. De stembiljetten bevatten naast uiteraard de namen van de

personen waarop gestemd kan worden een barcode, een willekeurig nummer. De noodzaak daartoe is het kunnen verifiëren dat er geen dubbele stemmen worden uitgebracht, bijvoorbeeld als iemand een duplicaatstembiljet wordt uitgereikt. Toch is anonimiteit gewaarborgd door de volgende procedure. Die is ook vastgelegd door de provincie. Tot 24 november, 12.00 uur, kan iedereen een duplicaatstembiljet krijgen. Op basis van het kiesreglement en de unieke code daarin, wordt een biljet uitgereikt dat aan de hand van de code na het stemmen kan worden vergeleken met een eventueel toch uitgebrachte stem met het eerste uitgereikte biljet. Op 24 november, om 12.05 uur, worden alle bestanden van het kiesregister, twee dus, met zowel naam als barcodegegevens bij het waterschap vernietigd. Vanaf dat moment kan geen relatie meer worden gelegd tussen de gegevens en de barcode. Op het vernietigen wordt toegezien door een beëdigd deskundige, de zogenaamde EDP-auditor. De stembiljetten worden op 25 november geopend en door middel van de barcode wordt gesorteerd op de willekeurige barcodevolgorde, niet terug te brengen tot de adresvolgorde, en wordt gelezen op welke categorie de stem is uitgebracht en wordt er gecontroleerd of er niet meer dan het toegestane aantal stemmen wordt uitgebracht.

Mijn conclusie is derhalve dat er geen enkel gevaar is dat de anonimiteit wordt geschonden.

Mevrouw **Vos** (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Op een belangrijke vraag heb ik nog geen antwoord gehad. Hoe vindt de minister het dat het hoogheemraadschap tegen de mensen zegt dat de barcode niet aan de naam is verbonden? Dat lijkt mij foute voorlichting. De mensen wordt daar wat voorgelogen. Ik vind dat ernstig. Ik wil daar een reactie op horen van de minister.

Vervolgens is het de vraag hoe de kiezer zeker kan weten dat de ont koppeling plaatsvindt. Daar kan wel een mooie procedure voor zijn ontwikkeld, maar de kiezer moet er dus maar op vertrouwen dat een ander die volgt. De belangrijkste vraag is daarom uiteindelijk of dit niet een procedure is die niet moet plaatsvinden en die niet op deze

Mevrouw Jorritsma-Lebbink, minister van Verkeer en Waterstaat

manier had moeten plaatsvinden, juist om het bedoelde te voorkomen. Vindt de minister niet dat dit in het vervolg niet meer op deze manier mag gebeuren, dus met streepjescode en naar naam herleidbaar? Volgens mij is het niet nodig dat het zo gebeurt.

Denkt de minister bovendien niet dat er een probleem kan ontstaan met de verkiezingen als iemand over dit punt naar de rechter stapt, in relatie tot de Kieswet en de wet op de privacy?

Minister Jorritsma-Lebbink:

Voorzitter! Er is sprake van foute voorlichting als men niet erbij heeft gezegd dat het over een unieke code gaat. Op het moment van stemming is er geen sprake van een koppeling van de naamsbestanden aan de streepjescode. Als men dat niet zegt, is er iets aan de hand. Ik kan dat overigens niet nagaan.

Hoe kan de kiezer zekerheid hebben? Het is een provinciale verantwoordelijkheid. De verordening heeft ter inzage gelegen en er zijn afspraken gemaakt, zoals ik net heb aangegeven. Er is dus een beëdigd iemand bij. Mijns inziens wordt daarmee voldoende garantie gegeven om de anonimiteit te garanderen.

Voorzover er ideeën met betrekking tot de Kieswet bestaan – een directe relatie is er niet – laat ik het woord aan de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken.

Staatssecretaris Kohnstamm:

Voorzitter! Dit punt wordt in de Kieswet niet geregeld, zoals de minister van Verkeer en Waterstaat al duidelijk heeft gemaakt. Het is een provinciale regeling. Als ik een vergelijking maakt tussen deze regeling en hetgeen in de Kieswet is geregeld, kom ik voorlopig tot de conclusie dat daar waar wij schriftelijke stemming kennen – en dat geldt alleen voor Nederlanders die in het buitenland wonen – eenzelfde soort procedure wordt gevoerd. Men moet eerst een stembiljet aanvragen. Dat moet men met een handtekening doen. Vervolgens stuurt men zijn stembiljet in, vergezeld van een briefstembewijs waarin verklaard wordt dat men persoonlijk het stembiljet heeft ingevuld, ook met een handtekening. Voordat het stembiljet opengemaakt wordt, worden beide handtekeningen vergeleken. In feite is hetzelfde met de streepjescode aan de hand, ofschoon het daarbij elektronisch gaat. Het probleem is dit. Als men schriftelijke stemming toelaat – overigens krachtens de Kieswet

alleen maar mogelijk voor Nederlanders in het buitenland – moet men op de een of andere manier kunnen verifiëren of degene die stemgerechtigd is daadwerkelijk het stembiljet heeft ingevuld. In het geval van de waterschappen moet men kunnen verifiëren of mensen niet twee stemmen uitbrengen. Er dient dus op de een of andere manier een controle plaats te vinden. Dat kan elektronisch via de streepjescode en dat kan bij vergelijking van handtekeningen. In beide gevallen is het, dunkt mij, noch in strijd met de Kieswet noch met de privacywetgeving.

De heer Van den Berg (SGP):

Voorzitter! Het is goed dat mevrouw Vos aandacht voor dit probleem gevraagd heeft. Ik denk overigens dat de verklaring van de minister en de staatssecretaris bevredigend is. Deze problematiek vloeit voort uit het feit dat waterschappen schriftelijke verkiezingen houden. Dit heeft alles te maken met pogingen om het opkomstpercentage te verhogen. Er zijn zelfs waterschappen die telefonische stemmingen willen houden. Ik verzoek de minister van Verkeer en Waterstaat om de totale problematiek van de stemmingen te betrekken bij de evaluatie van de Waterschapswet die inmiddels gaande is en waarvoor van verschillende zijden reeds voorzetten zijn gedaan.

Minister Jorritsma-Lebbink:

Voorzitter! Het lijkt mij prima om dit daarbij te betrekken. Ik wil daarbij opgemerkt hebben dat ik het een goede gedachte vind te proberen meer kiezers naar de stembus te krijgen voor waterschapsverkiezingen.

Staatssecretaris Kohnstamm:

Voorzitter! Wat de telefonische stemming betreft die in het waterschap rond Apeldoorn plaatsvindt, heb ik met de betrokken dijkgraaf besloten een evaluatieonderzoek te doen naar de effecten die dit heeft en naar de vragen die met betrekking tot telefonisch stemmen aan de orde zijn, waarbij ik doel op vragen naar het waarborgen

Kohnstamm

van het geheim van de stemming, de mate waarin een en ander leidt tot een hoger opkomstpercentage en dergelijke. Wij zullen bezien welk effect telefonisch stemmen voor een groot aantal stemmers – ik geloof 60.000 of 90.000 in en rond Apeldoorn – heeft gesorteerd en of zodanig waterdichte procedures zijn ontworpen dat wij die methode ook bij andere verkiezingen zouden kunnen gebruiken. Het is immers wenselijk te bezien hoe de drempel om te stemmen zo laag mogelijk kan worden gehouden.

Vragen van het lid Rouvoet aan de staatssecretaris van Justitie, over **het voortduren van vreemdelingenbewaring van enkele asielzoekers**.

De heer **Rouvoet** (RPF): Voorzitter! Vreemdelingenbewaring is een ingrijpende maatregel, die in het belang van de openbare orde, de openbare rust of de nationale veiligheid kan worden opgelegd aan vreemdelingen die uitgezet worden: bewaring ter fine van uitzetting. Zo'n maatregel mag niet eindeloos duren. Als het zicht op uitzetting verdwijnt, kan voortzetting van de bewaring onrechtmatig worden.

Voor uitgeprocedeerde Iraanse asielzoekers is de uitzetting voor onbepaalde tijd opgeschort in afwachting van de bevindingen van de ambtelijke missie die, voorzover wij weten, haar werk nog niet eens begonnen is. Nu blijken er nog enkele Iraniërs in vreemdelingenbewaring te zitten. Als ik het goed heb, is dat alleen in de Koning Willem II-kazerne in Tilburg het geval. De vraag is of dat houdbaar is. Natuurlijk kun je redeneren dat alle uitgeprocedeerde asielzoekers blijven zitten waar ze zitten. Maar de vraag is of de Vreemdelingenwet daar de ruimte voor biedt. Ik wijs op artikel 84, lid 3, van het Vreemdelingenbesluit: Het bevel tot bewaring wordt opgeheven, zodra de grond niet meer aanwezig is. Vandaar mijn volgende vragen aan de staatssecretaris.

1. Hoeveel Iraanse asielzoekers zitten er momenteel in vreemdelingenbewaring?

2. Wat is de wettelijke grondslag voor voortzetting van de bewaring van betrokkenen, nu de uitzetting

van alle Iraanse asielzoekers voor onbepaalde tijd is opgeschort?

3. Heeft de dienst justitiële inrichtingen als beleidslijn dat de betrokkenen maar naar de rechter moeten stappen als zij de bewaring beëindigd willen hebben?

4. Is de staatssecretaris het met mij eens dat, nu van uitzetting voorlopig geen sprake kan zijn, betrokkenen onrechtmatig in detentie verblijven? Wil zij bevorderen dat zij zo spoedig mogelijk in een centrale opvang worden opgenomen?

5. Wat is stand van zaken met betrekking tot de ambtelijke missie?

Staatssecretaris **Schmitz**: Voorzitter! Ik zal in telegramstijl antwoorden.

In Tilburg zit inderdaad nog een viertal Iraniërs in vreemdelingenbewaring. Daarnaast staat er op een wachtlijst nog één Iraniër die in een politiecel verblijft.

Wat de grondslag voor de vreemdelingenbewaring betreft, verwijs ik naar artikel 26 van de Vreemdelingenwet, waarin een aantal gronden voor de bewaring is gegeven. Het betreft onder andere de openbare orde, criminele antecedenten en het feit dat de identiteit van betrokkene nog niet duidelijk is en dat betrokkene geweigerd heeft om mee te werken aan het vaststellen van de identiteit. Naar aanleiding van het debat van 4 november jl. is kort daarop door het hoofd van de immigratiedienst aan de districten meegedeeld dat geen vreemdelingen opnieuw in bewaring worden genomen als er uitsluitend sprake is van bewaring ter fine van uitzetting. Aangezien de uitzetting is opgeschort, worden geen nieuwe mensen in bewaring genomen. Van de vier mensen waar het nu over gaat – de vijfde is nog in onderzoek – zal van één zeer vermoedelijk op korte termijn de bewaring worden opgeheven, omdat hij uitsluitend ter fine van uitzetting in bewaring zit. Die uitzetting kan niet worden geëffectueerd. Bij een tweetal zijn zeer uitdrukkelijk criminele antecedenten aan de orde, terwijl bij één van hen ook een ongewenst-verklaring aan de orde is. Derhalve zal deze bewaring worden voortgezet. Ten aanzien van de vierde is nog een onderzoek gaande naar de identiteit. Het antwoord is dus helder: als het uitsluitend ter fine van

uitzetting is, wordt de bewaring opgeheven.

Dan de vraag of de algemene beleidslijn is dat betrokkenen zelf naar de rechter moeten stappen. Als betrokkene in bewaring komt, kan hij bijvoorbeeld via een advocaat naar de rechter stappen. Doet hij dat niet, dan vindt er na vier weken ambtshalve een rechterlijke toetsing plaats. Als de rechter een uitspraak heeft gedaan, blijft het staan tot betrokkene zelf het initiatief neemt om op dat punt de zaak opnieuw aan de rechter voor te leggen.

Wat de stand van zaken met betrekking tot de ambtelijke missie betreft, heb ik weinig toe te voegen aan hetgeen op 4 november in het debat aan de orde is geweest. Buitenlandse Zaken heeft de ambassadeur opdracht gegeven bij de Iraanse autoriteiten aandrang uit te oefenen, opdat wij de missie zo spoedig mogelijk kunnen realiseren. Op dit moment ligt het nog moeilijk.

De heer **Rouvoet** (RPF): Voorzitter! Ik dank de staatssecretaris voor de gegeven antwoorden.

De staatssecretaris wees op de grondslag in artikel 26 van de Vreemdelingenwet. Mijn vraag aan haar is: is het niet zo dat juist in dat artikel de gronden zijn gerelateerd aan de op handen zijnde uitzetting? Kan de staatssecretaris hier nog even op ingaan? Alleen de grondslag van openbare orde of openbare rust is niet voldoende. Het staat in het perspectief van de aanstaande uitzetting. In dit geval is dat echter niet aan de orde.

Ik heb kennisgenomen van de mededeling van de staatssecretaris over degenen die louter ter fine van uitzetting zijn opgenomen.

In het geval van criminele antecedenten is naar mijn mening de Vreemdelingenwet niet meer van toepassing bij een perspectief op uitzetting. Het gaat dan toch om gewone bewaring en niet meer om vreemdelingenbewaring?

Meent de staatssecretaris niet met mij dat juist het kabinetsbesluit om voor alle Iraniërs de uitzetting op te schorten, de voorgeschiedenis van de individuele asielzoekers in een ander licht stelt? Zie de 1300. Dit geldt ook voor degenen die zich aan toezicht hebben onttrokken, een risico dat, dunkt mij, na het